

Z á p i s

ze 3. zasedání Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie
ČSAV, konaného dne 29. května 1985 v zasedací místnosti VÚOŠ.

Přítomni: M. Kodým, V. Čára, Z. Helus, J. Huďeček, J. Khol,
M. Kořínek, D. Kováč, J. Linhart, K. Pavlica, O. Pavlík,
H. Pešinová, M. Předka, L. Přikryl, J. Skalková,
M. Somr, F. Sýkora, R. Štepanovič

Omluveni: O. Baláž, J. Janoušek, M. Vojtěch, J. Semrád, J. Skalka

Přizváni: K. Marešová - ÚV KSČ
Dr. V. Jansa, CSc., Dr. Netík, Dr. Válková -
Vědecké kolegium věd o státu a právu ČSAV
Doc. dr. J. Čepelák, CSc.
Doc. PhDr. A. Velehradský, CSc. - Vysoká škola ekonom.

Jednání zahájil a řídil předseda M. Kodým. Úvodem blahopřál akademiku ČSAV O. Pavlíkovi k udělení Řádu republiky, který mu byl předán při příležitosti jeho životního jubilea. Poté M. Kodým přivítal zástupce Vědeckého kolegia věd o státu a právu ČSAV a přistoupil k první, společné části jednání.

I/ Systém sociální prevence a její podíl na překonávání jevů cizích rozvinutému socialismu a brzdících jeho výstavbu

Úvodem promluvil prof. M. Kodým, který informoval přítomné o tom, že zasedání je realizací podnětu prezidia ČSAV, které uložilo rozpracovat problematiku překonávání jevů cizích socialismu a brzdících jeho výstavbu všem vědeckým kolegiím. Na tento podnět reagovalo jako první Vědecké kolegium věd o státu a právu ČSAV, což bylo podnětem pro realizaci tohoto zasedání.

Za kolegium věd o státu a právu dále v úvodu promluvil Dr. V. Jansa, CSc., který informoval o dosavadní aktivitě VKVSP v této oblasti. Uvedl, že z hlediska práva jsou posuzovány jevy cizí socialismu teprve tehdy, až se dostanou s právem do rozporu. Chování však je narušeno již dříve. VKVSP se proto věnovalo otázkám prevence a vypracovalo v r. 1981 materiál "Stav právního vědomí a ideologie" (podkladový materiál pro prezidium).

V současnosti je připraven další materiál, ve kterém jsou rozpracovány otázky morálky, rozmezí práva, otázky dalších normativních systémů aj. Protože při vypracovávání tohoto materiálu bylo nutno řešit otázky spadající také do oblasti pedagogiky a psychologie, má VKVSP eminentní zájem na spolupráci.

Následovala bohatá diskuse, ve které vystoupilo 14 diskutujících.

Diskutovány byly především následující okruhy:

a) obecné otázky příčin vzniku a klasifikace jevů cizích socialismu.

Ukazuje se, že z teoretického hlediska již existují využitelné klasifikace jevů cizích socialismu, zahrnující např. jevy odporující procesu zespolečňování, odporující optimálnímu vývoji společenských vztahů, materiálnímu a kulturnímu rozvoji člověka a neodpovídající vývojové etapě socialismu. Tyto jevy lze specifikovat podle forem společenského vědomí, jeho úrovně, podle původu a podle sféry projevu. V každém případě však je nutno vidět tyto jevy úzce spjaté s formováním jedince, především s formováním jeho sféry potřeb. Ukazuje se, že dosavadní analýza potřeb člověka není těmito účelům dostatečující. Je nutno potřeby pochopit a analyzovat nejenom z hlediska jejich předmětu, ale i z hlediska formy jejich uspokojování. V tom je také možno vidět preventivní formu výchovy, protože navozování určitých forem uspokojování potřeb tyto potřeby kultivuje.

b) Dále byla věnována velká pozornost otázkám prevence kriminálních jevů. Byly diskutovány možnosti spolupráce v oblasti primární, sekundární a terciální prevence kriminálního chování. Zřejmě největší možnosti se ukazují v oblasti primární prevence, jejímž cílem je působení ve smyslu zvýšení odolnosti jedince vůči možnému kriminálnímu chování. Jak v oblasti právní, tak i v oblasti výchovy již existují určité styčné body. Existuje např. možnost přistupovat k delikventnímu chování

mladistvých především z výchovného hlediska. Současná praxe však v mnoha případech taková není. Na druhé straně v rámci školní výchovy jsou zařazeny otázky práva, avšak nikoliv v takovém rozsahu, aby bylo možno uvažovat o právní výchově. V rámci diskuse týkající se prevence delikventního chování bylo poukázáno také na závažnost problému pochopení a interpretace právní normy. Ukazuje se, že mylná interpretace, nebo desinterpretace nutně vede k jejímu narušení. V širším měřítku se tato otázka také týká obecně jevů cizích socialismu a to v tom smyslu, že např. desinterpretace faktů buržoazní propagandou vede právě k těmto jevům. Proto v rámci plánu mezinárodní spolupráce bude v r. 1987 uskutečněna konference ve spolupráci s Psychologickým ústavem v Berlíně, týkající se otázek interpretace. V této souvislosti se také otevírá možnost zvážit uskutečnění samostatného symposia k otázkám interpretace právní normy, v čemž by bylo možno spatřovat další krok realizace podnětu prezídia.

- c) Řada diskusních příspěvků také vyústila v určitou formu návrhů možné spolupráce. Ukazuje se, že dosavadní stav spolupráce zúčastněných obrů není dostačující. Oblast práva donedávna ještě chápala člověka pouze z hlediska osobnosti delikventa, což je značně redukcionalistický pohled. Právní normy však by neměly být vytvářeny pouze k tomu, aby nebyly narušovány, ale aby byly současně prostředkem rozvoje člověka. To je možné pouze tehdy, bude-li z hlediska práva člověk chápán komplexně jako bio-psycho-sociální jednotka. Na druhé straně v oblasti psychologie bylo k analýze otázek práva přistupováno dosud pouze z hlediska dílčích aspektů. V diskusi bylo proto navrženo konstituovat a posléze institucionalizovat právní psychologii. Také pedagogika se dosud nevyrovnala - jak se ukazuje - s problematikou právní výchovy. Ne dostačující pozornost je věnována např. mravní výchově (kterou je možno chápat jako primární ve vztahu k právní výchově). Ani obecné otázky výchovy však nejsou ještě v současné době dostatečně rozpracovány. Proto bylo v diskusi navrhováno, aby se v rámci výchovy přistupovalo k uvedeným problémům komplexně, aby právní

výchova byla ve větším rozsahu zařazena do výuky a aby byla věnována pozornost také dalším důležitým aspektům, které mohou být prevencí před jevy cizími rozvinutému socialismu, jako je např. rozvoj činné zodpovědnosti a činně zodpovědných postojů - fenoménu ve struktuře osobnosti, na jehož vznik má vliv jak rodina, tak i školní výchova. Zcela konkrétní návrhy v oblasti spolupráce byly formulovány jako požadavky na těsnější informační propojení (uspořádání společných seminářů, výměna materiálů a pod.), požadavky na precizaci společně užívaných pojmů a metod a konečně požadavky na uskutečnění společných interdisciplinárních výzkumů, jejichž výsledkem by nebyla pouze paralelní interpretace získaných výsledků.

Závěrem společné části zasedání vystoupil Dr. V. Jansa, CSc., který stručně shrnul některé významné podněty vzešlé z diskuse. Uvedl, že nutnost spolupráce s ostatními obory se ukazuje při analýze řady problémových okruhů, jako např.: internalizace právních norem, vztahu morální výchovy a práva, vztahu požadavků a vědecko-technického rozvoje k právu a další. Zmínil se také o nutnosti nezaměřovat se pouze na koncepci a teorii, ale i na otázky prosazování získaných poznatků do společenské praxe. Dr. Jansa závěrem poděkoval za uspořádání této akce a za možnost účasti.

Společnou část zasedání uzavřel prof. M. Kodým s tím, že jednání bylo velmi plodné, potvrdilo potřebnost komplexnosti přístupu k řešené problematice ve smyslu nutnosti interdisciplinárního přístupu a kontextu ideologického boje. Dále potvrdilo úlohu výchovy při prevenci delikventního chování a odstranění jevů cizích socialismu. V této souvislosti jednání vyzdvihlo úlohu pedagogických a psychologických věd, věd o státu a právu, ale také ostatních vědních oborů, jako je sociologie, psychiatrie, apod. Jednání také zdůraznilo nutnost organizovat společné výzkumy, zajišťovat vzájemnou informovanost a uspořádat semináře a to i na mezinárodní úrovni. Dále se ukazuje, že bude účelné jednat s ministerstvem školství o posílení právní výchovy na

školách a nutnost přenést jednání z půdy VK na jeho výkonné orgány.

Prof. M. Kodým poté poděkoval všem zúčastněným, rozloučil se s hosty a uzavřel I. část jednání.

U s e s e n í
k o l e g i u m

1/ ukládá předsedům komisí pedagogické a psychologické:

- zhodnotit průběh jednání na komisích a vyvodit patřičné závěry;
- připravit podklady pro zprávu oddělení společenských věd dle bodu 1-3 dopisu akademika Z. Snítily a předat do 15.6.1985 tajemníkovi kolegia VKPP.

2/ ukládá tajemníkovi kolegia:

- zpracovat a do 30.6.1985 předat oddělení společenských věd prezidia ČSAV souhrnnou zprávu, která bude zahrnovat i návrh na komplexní úkol v rámci společensko-vědního výzkumu;
- podat akademiku Z. Snítily podrobnější informaci o obsahu a závěrech tohoto společného zasedání.

II. část zasedání

1/ Schválení kandidátských disertačních prací

Ředitelka Pedagogického ústavu JAK ČSAV J. Skalková předložila kandidátské disertační práce:

PaedDr. Chaloupkové Ireny "Vliv rodinného prostředí na vývoj mentálně retardovaného dítěte - žáka zvláštní školy" a

PhDr. Ivo Tichého "Metody výchovného působení".

Seznámila přítomné s obsahem obou prací a informovala o průběhu obhajob.

K o l e g i u m

uděluje PaedDr. Ireně Chaloupkové a PhDr. Ivo Tichému vědeckou hodnost kandidát pedagogických věd.

Ředitel Psychologického ústavu ČSAV M. Kodým předložil kandidátské disertační práce:

PhDr. Pavla Slavička "Teorie hodnocení"

Miroslava Špačka "Dialektická metoda v psychologii a její uplatnění při studiu jazyka"

PhDr. Zdeňka Vtípila "Teoretické problémy motivace některých forem pracovního chování"

Seznámil přítomné s obsahem všech prací a informoval o průběhu obhajob.

K o l e g i u m

uděluje PhDr. Pavlu Slavičkovi, s. Miroslavu Špačkovi a PhDr. Zdeňku Vtípilovi vědeckou hodnost kandidát psychologických věd.

2/ Informace o plnění závěrů besedy čl. psychologů a zástupců ÚV KSČ

J. Khol informoval členy kolegia o tom, že závěry z besedy čl. psychologů a zástupců ÚV KSČ byly projednány v psychologické komisi kolegia a rozpracovány do konkrétních návrhů na jejich plnění. Komise zvážila jednotlivé body závěrů, navrhla způsob jejich realizace a určila garandy. Kromě toho komise doporučuje považovat za jeden z hlavních úkolů svých členů aktivní účast na přípravě materiálů XVII. sjezdu KSČ.

K o l e g i u m

bere podanou informaci na vědomí.

3/ Informace o činnosti VK SAV pro filozofii, pedagogiku, psychologii a vědy o státu a právu - možnosti a úkoly vzájemné spolupráce

Tento bod nebyl realizován pro omluvenou neúčast O. Baláže. Informace bude podána na červnovém zasedání kolegia.

4/ Příprava rozšířeného zasedání VK - září 1985

M. Kodým v této souvislosti uvedl, že výzkum mládeže je v podstatě koncentrován v HÚ IX-10. Proto předsednictvo navrhuje, aby jednání po obsahové stránce za obor psychologie zajistili J. Janoušek a J. Hlavsa. Za obor pedagogika obsahovou stránku zasedání zajistí F. Bacík. Předsednictvo také doporučuje přizvat na zasedání pracovníky Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV, příp. jiných vědních oborů.

K o l e g i u m

- a) souhlasí s přednesenou informací;
- b) ukládá J. Janouškovi, aby na červnovém zasedání předložil návrh programu rozšířeného zasedání.

5/ Příprava výjezdního zasedání VK - červen 1985

Červnové zasedání Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV na téma "Psychologie v třídně rozděleném světě" se uskuteční dne 26. června 1985 v místnosti děkana Pedagogické fakulty UJEP v Brně - Poříčí 31.

K o l e g i u m

- a) bere zprávu na vědomí;
  - b) ukládá J. Semrádovi a M. Langové, aby připravili podkladový materiál, jehož konečnou variantu za oba obory dopracují J. Skalková a M. Kodým.
- Materiál bude sloužit jako podklad pro jednání prezidia ČSAV.

6/ Projednáání návrhů na udělení státní ceny K. Gottwalda, národní ceny ČSR, cen A. Zápotockého a cen NV hl.m. Prahy členům a pracovníkům ČSAV r. 1986

Předsednictvo projednalo došlý návrh na udělení státní ceny K. Gottwalda členu korespondentu ČSAV J. Linhartovi. Protože se však blíží významné životní jubileum J. Linharta, navrhuje předsednictvo, aby při té příležitosti bylo celoživotní dílo J. Linharta oceněno Řádem práce.

K o l e g i u m

- 1/ souhlasí s návrhem předsednictva
- 2/ ukládá Psychologickému ústavu ČSAV, aby v patřičném termínu vypracoval potřebné podklady.

7/ Zprávy z prezídia

K o l e g i u m

bere na vědomí zprávy z 23. a 24. zasedání prezídia ČSAV.

8/ Kontrola zápisu

K o l e g i u m

schvaluje zápis z 2. zasedání bez připomínek.

9/ R ů z n é

K o l e g i u m

- a) schvaluje návrh předsednictva, aby předsedou komise pro výchovu kádrů byl jmenován M. Přadka, děkan Pedagogické fakulty UJEP místo původně navrhovaného M. Vaňka, který tuto funkci ze zdravotních důvodů nemůže zastávat;
- b) bere na vědomí informaci M. Kodýma o poradě ředitelů společensko-vědních pracovišť ČSAV;
- c) bere na vědomí informaci M. Kodýma o poradě psychologických ústavů v Budapešti;

d) bere na vědomí informaci M. Kodýma o materiálu z mezinárodní porady tajemníků ÚV;

c) souhlasí s návrhem ediční komise na nový námět:

prof. J. Brožek (USA) a Dr. J. Hoskovec, CSc. vydání spisů J.E. Purkyně "Purkyňova psychologie" (až dosud nepublikované rukopisy).

Dílo je určeno psychologům, pedagogům, filozofům, fyziologům, historikům vědy, studentům filozofických a lékařských fakult.
Rozsah díla : 196 str. textu 4 čb. fot. v textu, 1 čb fot.
na kříd. příl.

Věd. red. prof. PhDr. M. Kodým, CSc.

Rec. : PhDr. Eva Rozsívalová - Ústav pro dějiny lékařství UK
(Kotěfinská 32 - Praha 2)

Schválila:

členka korespondentka ČSAV
J. Skalková
místopředsedkyně
Vědeckého kolegia pedagogiky
a psychologie ČSAV

Zapsal: Vl. Hrabal ml.